

Werkwijze toezicht kinderopvang in verband met het coronavirus

23 maart 2020

Zondag 15 maart j.l. is vanuit de Rijksoverheid de maatregel opgelegd dat onderwijsinstellingen en verblijven voor kinderopvang en gastouderopvang tot en met 6 april geen onderwijsactiviteiten en geen opvang mogen aanbieden, behalve voor kinderen van ouders die werkzaam zijn in cruciale beroepsgroepen.

In deze werkwijze vinden toezichthouders informatie over hoe het toezicht op deze noodopvang er uitziet¹.

Geldigheid en reikwijdte advies

Dit advies van GGD GHOR Nederland geldt:

- tot en met 6 april 2020, dan wel totdat wijziging op basis van de actuele situatie gewenst is;
- voor geheel Nederland;
- voor toezicht op locaties die geopend zijn om opvang te bieden aan kinderen van ouder(s) die werken in cruciale beroepsgroepen;
- bij de werkwijze 'vinger aan de pols' en toezicht op basis van signalen.

Geen regulier toezicht

Er vindt tijdelijk geen regulier toezicht plaats bij een geregistreerd kindercentrum, geregistreerd gastouderbureau en geregistreerde voorzieningen voor gastouderopvang.

Dit betekent dat er geen jaarlijkse onderzoeken (hieronder ook begrepen de onderzoeken na registratie) plaatsvinden. Nadere onderzoeken kunnen alleen plaatsvinden als hiervoor *geen bezoek aan de locatie* vereist is.

Nieuwe aanvragen voor exploitatie en wijzigingsverzoeken waarvoor nog een locatiebezoek plaats moet vinden, worden op dit moment met de daarvoor geldende termijnen door gemeenten opgeschort wegens overmacht.

GGD GHOR Nederland adviseert om in ieder geval tot en met 6 april aanstaande ook *geen bezoek aan locaties* te brengen in het kader van nog openstaande onderzoeken voor registratie. Voor wat betreft de doorgang van deze nog openstaande onderzoeken adviseert GGD GHOR Nederland dan ook aan GGD'en hierover afspraken met de gemeenten te maken.

Rapporten van onderzoeken voor registratie of op basis van een wijzigingsverzoek die reeds plaats hebben gevonden, kunnen volgens de reguliere afspraken nog afgerond worden.

¹ Dit document is afgestemd met het ministerie van SZW en de VNG/KCHN

Welk toezicht vindt wel plaats?

Maak hierover afspraken met je gemeente en neem daarbij in overweging wat mogelijk is aan toezicht bij jouw GGD (gelet op de capaciteit).

Signaalgestuurd toezicht

Wat betekent dit? Er kunnen signalen binnenkomen over een voorziening voor noodopvang of over opvang van kinderen die plaatsvindt buiten de door de gemeente georganiseerde noodopvang. Dit kan een dringende reden zijn om toch een onderzoek uit te voeren. Signalen kunnen bijvoorbeeld afkomstig zijn van ouders, pedagogisch medewerkers en/of gemeenten of media.

Indien de toezichthouder een signaal ontvangt, overlegt hij met de gemeente hoe te handelen in deze situatie. Het signaal kan aanleiding zijn om een incidenteel onderzoek te starten door de GGD. De toezichthouder maakt een rapport op van de bevindingen die tijdens het onderzoek zijn waargenomen.

Indien de situatie direct ingrijpen vanwege ernstig gevaar voor de veiligheid en gezondheid van de opgevangen kinderen noodzakelijk maakt, kan de toezichthouder een schriftelijk bevel geven. Hiervoor blijft de reguliere procedure gelden.

Vinger aan de pols

De werkwijze 'vinger aan de pols' betekent dat de toezichthouder actief belt naar een (nood)voorziening om de houder van deze voorziening te bevragen over de wijze waarop hij de noodopvang heeft georganiseerd en of er nog vragen zijn vanuit de noodopvang. Aan de hand van de bevindingen van de toezichthouder volgt al dan niet een incidenteel onderzoek op basis van signalen met daarbij behorend rapport (zoals onder het kopje signaalgestuurd toezicht is omschreven). De toezichthouder maakt van zijn bevindingen van 'vinger aan de pols' geen rapport op, maar het is raadzaam om de bevindingen vast te leggen voor eventueel overleg, afstemming of verantwoording.

Basale kwaliteit

Wanneer de toezichthouder in het kader van signaal gestuurd toezicht een incidenteel onderzoek doet of 'vinger aan de pols' houdt, adviseert GGD GHOR Nederland dit onderzoek te richten op een aantal onderwerpen die basaal zijn voor de kwaliteit van de kinderopvang. De toezichthouder kan daarmee beoordelen of in de gegeven omstandigheden nog sprake is van verantwoorde kinderopvang. De betreffende onderwerpen zijn hieronder voor kindercentra en gastouderopvang gescheiden weergegeven.

Het belang van het kind staat daarbij altijd voorop. De emotionele veiligheid, de fysieke veiligheid en de gezondheid van de opgevangen kinderen moet voldoende gewaarborgd zijn.

Kindercentrum

Voldoende en gekwalificeerd personeel

Beroepskracht-kind-ratio (BKR)

De BKR is een belangrijke voorwaarde bij het garanderen van de emotionele veiligheid.

Een afwijking van de BKR die zijn grond vindt in personeelstekort door deze uitzonderlijke situatie mag daarom niet meer dan 25% zijn. Voor de berekening geldt dus als uiterste ondergrens het aantal kinderen uit de rekentabel in bijlage 1 van het Besluit kwaliteit kinderopvang x 1,25. Daarbij wordt het resultaat rekenkundig naar boven afgerond. Dat betekent bijvoorbeeld dat voor 0-1 jarigen de BKR van 1:3 naar maximaal 1:4 mag worden opgerekt. Voor de leeftijd 4-7 jaar betekent het dat 1:10 naar 1:13 gaat. Of 2:20 naar 2:25.

Beroepskwalificatie

Beroepskrachten die worden ingezet, moeten kunnen omgaan met deze noodsituatie. Zij zullen belangrijke beslissingen moeten nemen en kinderen opvangen die niet altijd naar hun vertrouwde opvang gaan. Dat vraagt veel van hen. Daarom is het onverkort van belang dat er gekwalificeerd personeel² wordt ingezet dat al werkzaam is in de kinderopvang. Daarmee is de inschrijving in het PRK ook ondervangen.³

Stabiliteit

Eigen locatie

De oproep vanuit de Rijksoverheid is om noodopvang van kinderen van ouders in cruciale beroepsgroepen zoveel mogelijk op de gebruikelijke opvanglocatie te laten plaatsvinden.

Indien de houder in overleg met de gemeente in deze situatie oplossingen zoekt door de kinderen op een andere locatie op te vangen dan de gebruikelijk opvanglocatie, dan kan dit ook op een locatie die niet in het contract met de ouders vermeld is⁴. Ook gezamenlijk opvangen van kinderen van verschillende houders is in deze situatie mogelijk.

Groepen

In de gegeven situatie van noodopvang zal de eis van opvang in de vaste stamgroep zeker niet altijd gegarandeerd kunnen worden.

Wanneer de houder zich in deze situatie gedwongen voelt kinderen uit verschillende groepen gezamenlijk op te vangen, dan mag de overschrijding van die maximale groeps grootte niet meer dan 50% zijn. Dat is tot maximaal 1,5 keer de maximale groeps grootte zoals in wet- en regelgeving is beschreven.

² In bepaalde gevallen *kan* de inzet van een voor de kinderen bekende en ervaren BBL'er als bijvoorbeeld vervanging voor een vaste beroepskracht er voor zorgen dat de onder de gegeven omstandigheden best mogelijke stabiliteit wordt geboden. Het is aan de toezichthouder om hier een oordeel over te vormen.

³ De aanwijzing van noodopvanglocaties kan er wel toe leiden dat personeel elders moet worden ingezet. Daardoor is de beroepskracht wel ingeschreven in het PRK, maar mogelijk gekoppeld aan een andere houder.

⁴ Dit kan eventueel ook een locatie zijn die niet in het LRK geregistreerd is.

Bij een toename van het aantal kinderen op een groep moet de *groepsruimte* daar toereikend voor zijn. De eisen met betrekking tot het aantal m² binnen- en buitenspeelruimte zijn ongewijzigd. Ook mogen er niet meer kinderen aanwezig zijn dan het aantal in het LRK geregistreerde kindplaatsen. De (emotionele) veiligheid en de gezondheid van de kinderen moet gewaarborgd zijn.

Veiligheid

Naast het borgen van emotionele veiligheid is het cruciaal dat kinderen ook in een veilige en gezonde omgeving worden opgevangen. Belangrijk is dat de houder zijn verantwoordelijkheid hierin heeft genomen. Heeft hij nagedacht over de risico's ten tijde van de uitzonderlijke opvangsituatie? Wordt daar in de praktijk naar gehandeld? Denk daarbij aan de veiligheid van de fysieke locatie, het weren van zieke kinderen of kinderen van zieke ouders, omgaan met de RIVM-richtlijn⁵ en de aanwezigheid van een volwassene met EHBO-certificaat.⁶ Veiligheid betekent ook dat de houder zicht heeft op de aan- of afwezigheid van kinderen en de contactgegevens waarmee ouders onder elke omstandigheid bereikt kunnen worden.

24-uurs opvang vraagt in het kader van de (emotionele) veiligheid en de gezondheid van de kinderen extra aandacht. Denk daarbij aan het vier-ogenprincipe en veilig slapen.

Gastouderopvang

Wanneer een voorziening voor gastouderopvang noodopvang biedt, gelden daarbij net als voor dagopvang en buitenschoolse opvang een aantal basale ondergrenzen.

Aantal kinderen per gastouder

Een gastouder is buiten zijn/haar eigen kinderen om alleen met maximaal 6 jonge kinderen. In verband met de veiligheid is het niet verantwoord om het maximaal aantal kinderen in deze groep uit te breiden. De reguliere eisen blijven gelden.

Veiligheid

Belangrijk is dat de gastouder begrijpt en doet wat er in het kader van veilige en gezonde gastouderopvang van hem of haar verlangd wordt. Coullance kan, net als bij noodopvang op een kindercentra, mogelijk aan de orde zijn wanneer een gastouder een geplande EHBO cursus niet kan volgen in de huidige situatie en daardoor een recent verlopen EHBO certificaat heeft.

⁵ <https://www.rivm.nl/coronavirus/covid-19/vragen-antwoorden>

⁶ Indien een certificaat recent verlopen is, of alleen een medewerker met volwassen EHBO aanwezig is, of dat gebruik wordt gemaakt van een medewerker van de burens in hetzelfde pand, kan dat onder omstandigheden de veiligheid voldoende waarborgen.

Eigen locatie

De oproep vanuit de Rijksoverheid is om noodopvang van kinderen van ouders in cruciale beroepsgroepen zoveel mogelijk op de gebruikelijke opvanglocatie te laten plaatsvinden. Indien er in deze situatie oplossingen gezocht worden voor noodopvang door de kinderen op een andere locatie op te vangen dan de gebruikelijk opvanglocatie, *dan kan dit*.

Opvang bij een vervangende gastouder is op basis van de huidige eisen ook al mogelijk.

Vervanging bij noodopvang mag alleen bij een al geregistreerde voorziening voor gastouderopvang. Deze vervangende gastouder wordt bij voorkeur bemiddeld en begeleid worden door hetzelfde gastouderbureau, maar noodzakelijk is dit niet. Het gastouderbureau moet van de vervanging op de hoogte zijn.

Gastouderbureaus

Wanneer een voorziening voor gastouderopvang open is voor opvang van kinderen van (een) ouder(s) in cruciale beroepen, moet het bemiddelende gastouderbureau haar taken ten aanzien van die voorziening blijven vervullen. De verplichte gezamenlijke risico-inventarisatie kan mogelijk op een alternatieve manier worden opgesteld. Heeft het gastouderbureau de gastouders geïnformeerd over de huidige situatie en gewezen op de RIVM-richtlijn over het coronavirus?

Rapporteren

Wanneer de houder van een kindercentrum of gastouderbureau of een gastouder op deze onderwerpen de kwaliteitseisen niet (volledig) naleeft als gevolg van de situatie rondom het coronavirus, maar desondanks deze basale kwaliteit voor kinderen waarborgt, dan beschrijft de toezichthouder de situatie helder in het rapport. *De toezichthouder rapporteert geen overtreding*.

Wanneer de houder ook niet aan de basale kwaliteit voldoet, of wanneer niet naleving van de kwaliteitseisen een andere grond heeft dan de huidige situatie rondom het coronavirus, dan beschrijft de toezichthouder de situatie helder in het rapport. *De toezichthouder rapporteert tevens een overtreding*.

Tot slot

GGD GHOR Nederland is zich er van bewust dat dit advies mogelijk niet alle issues dekt die toezichthouders tegen zullen komen. We vragen jullie dan ook om vragen en signalen door te geven aan het LCTK via de helpdesk. In voorkomende gevallen actualiseren we dit advies.